

รูปแบบการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ

CRIME PREVENTION FOR THE ELDERLY

ไกรวุฒิ วัฒนสิน

Kraiwoot Wattanasin

โรงเรียนนายร้อยตำรวจ อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ประเทศไทย

Royal Police Cadet Academy, Sam Phran, Nakhon Pathom, Thailand

steppencop@hotmail.com

Received: 2019-06-04

Revised: 2019-08-12

Accepted: 2019-09-07

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการศึกษาด้วยการศึกษาเอกสารเพื่อทบทวน/ประมวลองค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎี ในประเด็นอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ รวมทั้งสำรวจสภาพปัญหาสถิติ คดีอาญา รูปแบบลักษณะของอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุในประเทศไทย

ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่ถูกกระทำรุนแรงมักเป็นผู้หญิง มีสถานภาพสมรส โดยความรุนแรงที่ได้รับเป็นการทารุณทางเพศ ร่างกาย การเงิน และทรัพย์สิน การทอดทิ้ง และทารุณกรรมทางจิตใจ และอารมณ์มากที่สุด มักเป็นปัญหาภายในครอบครัวที่เกิดจากความเครียดของผู้กระทำ สะท้อนให้เห็นว่าสถานการณ์อาชญากรรมความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในประเทศไทยคือการได้รับความรุนแรงด้านจิตใจและการถูกทอดทิ้งไม่ดูแล และแม้ว่าการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงอาชญากรรม ผู้สูงอายุตกเป็นเหยื่อถูกข่มขืน ทรัพย์สิน ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หรือเป็นผู้เสียหาย เป็นคดีอาญามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แม้ว่าจะมีสัดส่วนจำนวนน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่น รวมทั้งผู้กระทำมักเป็นบุคคลใกล้ชิดหรือเป็นกระทำภายในครอบครัว สามารถสรุปเป็นแนวทางการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ 4 ด้าน คือ 1. การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุป้องกันตัวเองได้ 2. การสนับสนุนส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนให้มีบทบาทในการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ 3. การป้องกันอาชญากรรมในชุมชนโดยเจ้าหน้าที่ตำรวจประชาชน และ 4. การจัดระบบการให้บริการผู้สูงอายุที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

คำสำคัญ

สถานการณ์อาชญากรรม ผู้สูงอายุ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุ

ABSTRACT

The qualitative method was employed throughout this research where the documents were investigated to review and estimate the bodies of knowledge, concepts, and theories on crimes committed against the elderly, including the survey of problem state, criminal case statistics, and forms of crime committed to the elderly in Thailand.

The study indicated that the Elderly, who were the victims of violence, were often women with marital status. Mostly, the cases were about sexual violence, physical abuse, financial and property abuse, neglect, and psychological and emotional abuse. In addition, all of these cases often occurred within the family caused by the stress of offenders. This reflected that the crime situation of violence against the elderly in Thailand was the psychological abuse and neglect.

This research can be summarized as a guideline to prevent crimes committed against the elderly in 4 solutions, namely 1. encouraging the elderly to protect themselves; 2. supporting public and community participation to play the role of preventing crime committed against the elderly; 3. crime prevention in the community by public police officers; and, 4. provision of the elderly crime victim service system.

Keywords: crime situation, elderly people, violence against the elderly

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และนโยบายของรัฐ ส่งผลให้ประเทศไทยมีอัตราเกิดของประชากรลดลง ในขณะที่ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการแพทย์และสาธารณสุข ทำให้อัตราการตายของประชากรลดลง ส่งผลให้อายุคาดเฉลี่ยของคนไทยยืนยาวขึ้นและประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุ กล่าวคือ มีประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปี ขึ้นไป) ในประเทศเพิ่มจาก 1.7 ล้านคน หรือประมาณร้อยละ 4.9

ของประชากรทั้งหมดในพ.ศ. 2513 เป็นจำนวนสูงถึง 7.5 ล้านคน หรือ ร้อยละ 11.8 ของประชากรทั้งหมดใน พ.ศ. 2553 จำนวนและสัดส่วนดังกล่าวนี้มีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอีกอย่างต่อเนื่อง โดยที่สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล ได้คาดประมาณไว้ว่า ในอีก 10-15 ปี จำนวนประชากรสูงอายุจะเพิ่มขึ้นเป็น 11-12.9 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 16.8-19.8 ของประชากรทั้งหมดในประเทศ (Pramote & Patama, 2010: p.17)

การละเมิดต่อผู้สูงอายุนั้น องค์การอนามัยโลก (World Health Organization) (2018) ได้มีการจัดทำรายงานเกี่ยวกับการละเมิดต่อผู้สูงอายุโดยระบุว่า การละเมิดต่อผู้สูงอายุ (elder abuse) โดยคนในครอบครัวมีมาตั้งแต่อดีตกาลแล้ว ซึ่งก่อนหน้านี้ การกระทำเหล่านี้ก็จะเหมือนกับการละเมิดต่อเยาวชนหรือความรุนแรงในครอบครัวคือถือว่าเป็นเรื่องส่วนตัว เป็นเรื่องในครอบครัว ไม่ได้เป็นที่รับรู้ต่อสังคมวงกว้าง จนกระทั่งปลายศตวรรษที่ 20 ที่การกระทำเหล่านี้ผิดกฎหมาย ซึ่งแรก ๆ ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุก็ถือว่าเป็นเรื่องของสวัสดิภาพของสังคม (social welfare) จนกระทั่งในช่วงเวลาต่อมากลายเป็นปัญหา สาธารณสุข และปัญหาความยุติธรรม

การปฏิบัติไม่ดีหรือการละเมิดต่อผู้สูงอายุเริ่มแรกมีการให้คำอธิบายในวารสารทางวิทยาศาสตร์ของประเทศอังกฤษในช่วงปี 1975 โดยเรียกว่า “การตียายาย (Granny Battering)” (Burston G.R., 1975, p.592) อย่างไรก็ตามสหรัฐอเมริกาได้กลายเป็นประเทศแรกที่สนใจเข้ามาจัดการกับปัญหานี้ โดยสภาองเกรสของสหรัฐให้ความสนใจก่อน จากนั้นก็มีนักวิจัยและนักปฏิบัติให้ความสนใจตามมา จากนั้นในช่วงทศวรรษที่ 1980 ก็มีงานวิจัยและผลงานของรัฐบาลของประเทศอย่างออสเตรเลีย แคนาดา สหราชอาณาจักร สวีเดน และสหรัฐอเมริกา จากนั้นในทศวรรษถัดมาก็มีงานวิจัยและผลงานจากประเทศอาร์เจนตินา บราซิล ชิลี อินเดีย อิสราเอล ญี่ปุ่น แอฟริกาใต้ สหราชอาณาจักร และประเทศยุโรปอื่น ๆ ถึงแม้การพูดถึงการละเมิดต่อผู้สูงอายุ

จะมีจุดเริ่มต้นที่ประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งมีรายงานวิจัยออกมามากมายแต่ก็มีหลักฐานอีกมากมายที่บ่งบอกว่าการละเมิดต่อผู้สูงอายุเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นได้ทั่วไป (universal phenomenon) ซึ่งก็หมายความว่าเกิดขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา ด้วยการที่ทั่วโลกในปัจจุบันหันมาให้ความสำคัญกับปัญหาการละเมิดต่อผู้สูงอายุเป็นผลสืบเนื่องมาจากการให้ความสำคัญและความสนใจในเรื่องสิทธิมนุษยชน ความเท่าเทียมกันทางเพศ ความรุนแรงในครอบครัว และการเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุ

สำหรับสถานการณ์อาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุซึ่งหากพิจารณาด้วยเพียงสถิติอาชญากรรมซึ่งจะได้นำเสนอในหัวข้อต่อไปคงไม่สามารถสะท้อนสถานการณ์ที่ผู้สูงอายุประสบได้อย่างแท้จริง เพราะในหลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยปัญหาอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุมักมีการรายงานที่ไม่สอดคล้องกับข้อเท็จจริงมากนัก ทั้งที่ผู้สูงอายุย่อมเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะมีโอกาสตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมที่ผู้กระทำมักเป็นบุคคลอื่นหรืออาชญากร ในกรณีที่เป็นความผิดตามกฎหมายที่เกิดขึ้นภายนอกบ้านพักอาศัยน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ เนื่องจากเป็นวัยที่ไม่ค่อยออกเดินทางออกจากบ้านพักอาศัย อาชญากรรมที่ปรากฏจึงมักเป็นเหตุการณ์ความรุนแรง หรือการละเมิดที่กระทำในบ้านพักอาศัย ซึ่งหลายกรณีเป็นความรุนแรงในครอบครัว ดังนั้นในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุการวิจัยนี้จึงได้ทบทวนสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุทั้งในมิติของอาชญากรรมและการละเมิด รวมทั้งความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับ

ผู้สูงอายุ โดยมีคำถามวิจัยคือ สถานการณ์ สภาพปัญหา ลักษณะ และรูปแบบของอาชญากรรม ที่กระทำต่อผู้สูงอายุ มีลักษณะเป็นอย่างไร เพื่อที่จะ สามารถมีรูปแบบมาตรการในการป้องกัน อาชญากรรมที่เหมาะสมสำหรับผู้สูงอายุได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทบทวนสถานการณ์ที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุทั้งในมิติของอาชญากรรมและการละเมิด รวมทั้งความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุในประเทศไทยใช้เป็นแนวทางในการศึกษาแนวทาง มาตรการในการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

1) ศึกษาทบทวน/ประมวลองค์ความรู้ กรอบแนวคิด ความเข้าใจ รูปแบบ และนิยามของอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ รวมทั้ง แนวทางการป้องกันทั้งจากเอกสารในประเทศ และต่างประเทศ

2) ศึกษาสถิติ ข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับ สภาพปัญหา รูปแบบ ปริมาณคดีอาชญากรรม ที่กระทำต่อผู้สูงอายุ

3) ศึกษาแนวทางมาตรการในการ ป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาดูเอกสาร เพื่อทบทวน/ประมวล

องค์ความรู้ แนวคิด ทฤษฎี ในประเด็นอาชญากรรม ที่กระทำต่อผู้สูงอายุ รวมทั้งสำรวจสภาพปัญหา สถิติ คดีอาญา รูปแบบลักษณะของอาชญากรรม ที่กระทำต่อผู้สูงอายุในประเทศไทย และวิเคราะห์ ข้อมูลตามแนวทางและหลักการของการวิจัย เชิงคุณภาพ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และเชื่อมโยงข้อมูล ให้มีความครอบคลุมในประเด็นการศึกษา

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาสถานการณ์ความรุนแรง ต่อผู้สูงอายุที่ผ่านมาพบว่า มีการศึกษาสถานการณ์ ความรุนแรงที่ผู้สูงอายุถูกกระทำในครอบครัว (Ruchiwit & Sriwichai, 2005) กล่าวคือ ผู้สูงอายุ ที่ถูกกระทำรุนแรงมักเป็นผู้หญิง มีสถานภาพสมรส โดยความรุนแรงที่ได้รับเป็น การทารุณทางเพศ ร่างกาย การเงิน และทรัพย์สิน การทอดทิ้ง และ ทารุณกรรมทางจิตใจ และอารมณ์มากที่สุด มักเป็นปัญหาภายในครอบครัว ที่เกิดจากความเครียดของผู้กระทำ โดยการสำรวจความเสี่ยง ผู้สูงอายุทั่วประเทศของศูนย์เฝ้าระวังและเตือนภัย ทางสังคม กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ปี 2550 (Center, Social Surveillance and Warning, 2007) จำนวน 50,058 รายพบว่า ผู้สูงอายุโดนทำร้ายร่างกาย โดยการบังคับขู่เข็ญ ร้อยละ 46.9 โดนขู่ดุด่า ร้อยละ 22.1 การถูก ตบตี ร้อยละ 11.7 ไม่ให้กินอาหาร ร้อยละ 10.2 และการถูกกักขัง ร้อยละ 9.2 ทั้งนี้ บุคคลที่ทำร้าย ร่างกายผู้สูงอายุมากที่สุด คือบุตร ร้อยละ 37.0 รองลงมา คือคู่สมรส ร้อยละ 30.4 หลานหรือ

ญาติ ร้อยละ 14.0 เพื่อนบ้าน ร้อยละ 13.2 และบุคคลอื่น ร้อยละ 5.5 อย่างไรก็ตาม จะพบว่าสถานการณ์อาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุในประเทศไทยที่มีการรายงานพบว่ายังไม่ได้มีการรวบรวมไว้อย่างเป็นระบบ จากการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นจากหน่วยงานในพื้นที่รับผิดชอบของกองบัญชาการตำรวจนครบาลของผู้วิจัยพบว่าหลายพื้นที่ไม่มีสถิติข้อมูลคดีอาญาที่มีผู้เสียหายอายุมากกว่า 60 ปี

ในปี พ.ศ.2559 มีการรวบรวมข้อมูลของกองบังคับการตำรวจนครบาล 8 ของคดี 4 กลุ่มซึ่ง คดีกลุ่มที่ 1 ได้แก่ คดีในกลุ่มชีวิต

ร่างกาย และเพศ อาทิ คดีฆ่าผู้อื่น ทำร้ายผู้อื่น ถึงแก่ความตาย พยายามฆ่า ทำร้ายร่างกาย ข่มขืนกระทำชำเรา คดีกลุ่มที่ 2 ได้แก่ คดีที่เกี่ยวกับทรัพย์ อาทิ ปล้นทรัพย์ ชิงทรัพย์ วิ่งราวทรัพย์ ลักทรัพย์ กรรโชกทรัพย์ ฉ้อโกง ยักยอกทรัพย์ ทำให้เสียทรัพย์ รับของโจร ลักพาตัวเรียกค่าไถ่ วางเพลิง และคดีกลุ่มที่ 3 ได้แก่ กลุ่มคดีพิเศษ อาทิ ความผิดตามพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญา คดีกลุ่มที่ 4 ได้แก่ คดีที่รัฐเป็นผู้เสียหาย อาทิ คดีเกี่ยวกับยาเสพติด การพนัน เป็นต้น รายละเอียดปรากฏตามตาราง 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลสถิติคดีอาญา 4 กลุ่ม ที่มีผู้เสียหายเป็นผู้สูงอายุ ในรอบปี พ.ศ.2559

ประเภทของคดี	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
กลุ่มที่ 1	2	2	4
กลุ่มที่ 2	5	5	10
กลุ่มที่ 3	1	-	1
กลุ่มที่ 4	-	-	
รวม	8	7	15

ที่มา : กองบังคับการตำรวจนครบาล 8 (Police Division 8, Metropolitan, 2017)

นอกจากนี้คดีอาญาจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลางสำนักงานตำรวจแห่งชาติพบว่า ผู้เสียหายที่ตกเป็นเหยื่อในคดีอาญาในที่นี่พิจารณาจากความผิดในคดีเกี่ยวกับทรัพย์ได้แก่ ข้อโกงทรัพย์สินลักทรัพย์และปล้นทรัพย์จากผู้ที่มี

มีอายุ 60 ปีขึ้นไปตั้งแต่ปีพ.ศ. 2544-2558 เพิ่มขึ้นเป็นลำดับโดยในช่วงปี พ.ศ. 2550-2558 กล่าวคือ ในปี พ.ศ.2550 มีจำนวน 344 ราย ในขณะที่ปี พ.ศ.2558 มีจำนวน 703 ราย ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงจำนวนผู้เสียหายในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป

ปี	จำนวนผู้เสียหายที่มีอายุมากกว่า 60 ปี	ร้อยละของผู้เสียหายที่มีอายุมากกว่า 60 ปีในคดีความผิดเกี่ยวกับทรัพย์
2550	344	7.58
2551	348	7.67
2552	386	8.51
2553	349	7.69
2554	403	8.88
2555	414	9.13
2556	486	10.71
2557	525	11.58
2558	703	15.50

ที่มา: ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ (Information Technology, Central Royal Thai Police, Center, 2017)

ยิ่งไปกว่านั้นเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นตัวสะท้อนสถานการณ์อาชญากรรมหรือความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสำรวจข้อมูลจาก สถิติการให้บริการผู้ประสบปัญหาสังคม สายด่วน 1300 ระหว่างเดือนตุลาคม พ.ศ. 2558 - เดือนกันยายน พ.ศ. 2559 พบว่ามีจำนวนผู้ใช้

บริการทั้งสิ้น 51,858 ราย ผ่านช่องทางการใช้ บริการได้แก่ผ่านโทรศัพท์สายด่วน 1300 จำนวน 49,004 ราย เฝ้าระวังผ่านสื่อ จำนวน 1,888 ราย ติดต่อขอรับบริการด้วยตนเอง จำนวน 966 ราย ในจำนวนนี้เป็นผู้สูงอายุ จำนวน 3,355 ราย โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3 แสดงสถิติการแจ้งเหตุของผู้สูงอายุที่ยังศูนย์รับแจ้งเหตุ 1300

ปัญหา	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	รวม
1. เบียดเบียน	90	85	30	21	23	17	17	28	28	33	26	29	427
2. ปัญหาสุขภาพจิต		5	13	4	9	7	5	6	4	6	4	11	74
3. ไม่มีคนดูแล	33	58	60	58	56	61	44	35	41	33	46	36	561
4. เหว่อน	13	22	24	26	31	34	21	24	31	35	38	30	329
5. ปัญหาอัคคีภัย			3	5	4	11	1	6	3	1	1		35
6. ถูกทอดทิ้ง	6	2	1	1	2					1			13
7. ครอบครัวยากจน		17	19	34	41	44	30	39	31	49	34		338
8. ถูกทำร้ายร่างกาย	6	5	12	11	9	12	5	5	12	7	8	4	96
9. ถูกล่วงละเมิดทางเพศ				2			1			1			4
10. ต้องการที่พักอาศัย	20	2	5	22	19	20	13	3	12	9	4	19	148
11. ขอด่าน			5	9	11	31	9	8	7	20	36	13	149
12. พลัดหลง	31	19	20	19	16	15	22	21	20	22	23	19	247
13. ติดสุรา			1			1		2		3	2		9
14. ปัญหาทางร่างกาย		2	7	7	13	12	5	6	4	8	8	7	79
15. ต้องการที่พักชั่วคราว			5	1	1	3	1	7	1	7	8	1	35
16. ค่าทำศพผู้สูงอายุ	7	5	3	4	2	10	2	4	73	122	33	23	288
17. เงินกู้ยืมผู้สูงอายุ	1	5	10	10	13	6	3	10	11	10	9	9	97
18. ไม่เข้าใจกันในครอบครัว	7	1	9	13	10	9	10	10	5	6	12	6	98
19. HIV		1	1				1				1	4	
20. สูญหาย		3	4	7	9	9	6	3	8	11	13	6	79
21. ไม่มีเอกสารราชการ		2	1	2	2		2	3		2	2	3	19
22. ไม่มีค่ารักษาพยาบาล			1					6			1		8
23. ไม่มีเงินกลัภูมิลำเนา			1	5	4	6	5		8	1	6	2	38

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ปัญหา	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	รวม
24. ประสบอุบัติเหตุ			1	1	1			1			4		8
25. ไม่ได้ประกอบอาชีพ			3			1							4
26. ความเครียด			7	9	11	12	10	7	14	14	6		90
27. ที่อยู่อาศัยสภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม			1	5	3	2	5	3	2	5	1		27
28. ขยายพวงมาลัย			1										1
29. ปัญหาการทำงาน							7	2	2	1		1	13
30. สิทธิการคุ้มครอง			1	1	1	1			1	6	5	2	18
31. ถูกกระทำอนาจาร											1		1
32. ประสบปัญหาอุบัติเหตุ								6					6
33. ประสบปัญหาอัคคีภัย	4										1	2	7
34. เข้าสถานสงเคราะห์	3												3
35. บุตรบุญธรรม					1						1		2
รวม													3,355

ที่มา: ศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 (Center, Social Help, 2017)

นอกจากนี้จากข้อมูลที่มีผู้เสียหายร้องเรียนมายังศูนย์ช่วยเหลือสังคม สายด่วน 1300 ซึ่งเป็นผู้สูงอายุสามารถพิจารณาได้ว่ามีปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการอาชญากรรมได้แก่ ปัญหาการถูกทำร้ายร่างกายจำนวน 96 คน ถูกล่วงละเมิดทางเพศ จำนวน 4 คน ถูกกระทำอนาจารจำนวน 1 ราย อาจพิจารณาได้ว่าปัญหาความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้สูงอายุอาจมีจำนวนมากกว่านี้แต่ไม่ได้มีการรายงาน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลผลการสำรวจข้อมูลสถิติอาชญากรรมภาคประชาชน พ.ศ. 2555 ที่สำรวจโดยสำนักงาน

สถิติแห่งชาติ (National Statistical Office, 2012) จากกลุ่มตัวอย่างประชาชนทั่วประเทศเพื่อตอบคำถามถึงสถานการณ์ความรุนแรงของอาชญากรรมที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ เมื่อพิจารณากลุ่มอายุของผู้ประสบเหตุอาชญากรรม พบว่าผู้ประสบเหตุอาชญากรรม ร้อยละ 39.0 มีอายุอยู่ระหว่าง 45-59 ปี รองลงมา ร้อยละ 25.1 มีอายุระหว่าง 35-44 ปี ร้อยละ 17.9 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ร้อยละ 12.2 มีอายุระหว่าง 25-34 ปี ร้อยละ 4.4 มีอายุระหว่าง 18-24 ปี และผู้ประสบเหตุที่มีอายุระหว่าง 15-17 ปี มีร้อยละ 1.4

ตารางที่ 4 แสดงร้อยละของการประสบเหตุอาชญากรรม จำแนกตามกลุ่มอายุของผู้ประสบเหตุ

ประเภทอาชญากรรม	ทรัพย์สิน	ต่อชีวิตร่างกาย	ทางเพศ	แอบอ้างใช้ข้อมูล	รวม
15 - 17 ปี	1.4	0.5	16.6	-	1.4
18 - 24 ปี	4.4	3.2	12.4	5.8	4.4
25 - 34 ปี	12.2	11.6	40.3	16.3	12.2
35 - 44 ปี	25.1	25.4	24.7	30.2	25.1
45 - 59 ปี	39.0	40.6	1.5	32.3	39.0
60 ปี ขึ้นไป	17.9	18.7	4.5	15.4	17.9
รวม	100	100	100	100	100

ที่มา: สำนักงานสถิติแห่งชาติ (Office, National Statistical, 2012)

จากการศึกษาสถานการณ์สถิติที่เกี่ยวข้องข้างต้น สะท้อนให้เห็นว่าสถานการณ์อาชญากรรม ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุกล่าวคือ ปัญหาของผู้สูงอายุในประเทศไทยคือการได้รับความรุนแรงด้านจิตใจและการถูกทอดทิ้งไม่ดูแล และแม้ว่าการตกเป็นเหยื่อความรุนแรงอาชญากรรม ผู้สูงอายุตกเป็นเหยื่อถูกฉ้อโกงทรัพย์สิน ลักทรัพย์ ปล้นทรัพย์ หรือเป็นผู้เสียหาย เป็นคดีอาญามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แม้ว่าจะมีสัดส่วนจำนวนน้อยกว่ากลุ่มอายุอื่น รวมทั้งผู้กระทำมักเป็นบุคคลใกล้ชิด หรือเป็นกระทำภายในครอบครัว จึงควรต้องนำข้อมูลนี้มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการป้องกันปัญหาต่อไป จากการศึกษาสภาพปัญหาลักษณะและรูปแบบของอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ เพื่อนำผลศึกษามาใช้เป็นข้อเสนอแนะทาง มาตรการในการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ พบว่าผู้สูงอายุเป็นกลุ่มเสี่ยงที่จะตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม

แม้สถิติคดีที่เกี่ยวข้องที่มีการรายงานหรือแจ้งความต่อเจ้าหน้าที่ตำรวจจะมีจำนวนไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับกลุ่มอายุอื่น แต่จากข้อมูลสถิติที่เกี่ยวข้อง อาทิ ข้อมูลจากศูนย์ช่วยเหลือสังคม 1300 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และข้อมูลสถิติจากศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศกลางสำนักงานตำรวจแห่งชาติสถิติภาคประชาชนได้สะท้อนสถานการณ์ความรุนแรงต่อผู้สูงอายุในปัจจุบันว่า แม้ผู้สูงอายุอาจตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมไม่มากนักแต่มีแนวโน้มความรุนแรงอาชญากรรมแฝงที่ผู้สูงอายุไทยได้รับ คือ การได้รับความกระทบทางด้านจิตใจการถูกทอดทิ้งไม่ดูแลและการถูกกระทำด้านชีวิตทรัพย์สินสูงขึ้น โดยจากการศึกษาสามารถสรุปเป็นรูปแบบการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ ได้แก่

1. การส่งเสริมให้ผู้สูงอายุป้องกันตัวเองได้ ในกรณีที่ผู้สูงอายุยังมีความสามารถในการดูแลตัวเอง และสามารถสื่อสารได้ผ่านการ

รณรงค์ให้ความรู้และการรณรงค์เสริมสร้างความรู้ความเข้าใจของประชาชนในการป้องกันตนเองโดยใช้สื่อสิ่งพิมพ์ทั้งที่เป็นแผ่นพับหรือใบปลิว สื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งใช้เวทีการอบรมเพื่อให้ความรู้แก่ผู้สูงอายุผ่านกลุ่มผู้สูงอายุ โรงเรียนผู้สูงอายุ ประชาชน หรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่ภาครัฐดำเนินการอยู่แล้ว ในประเด็นเกี่ยวกับการหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการตกเป็นเหยื่ออาชญากรรมและวิธีการป้องกันตนเองหากต้องเผชิญกับภัยอาชญากรรม รวมทั้งการแนะนำประชาชนจึงต้องคำนึงถึงสถานการณ์ที่แตกต่างกันตามสถานการณ์ความเสี่ยงที่ผู้สูงอายุต้องประสบ อาทิ หากคนร้ายมีอาวุธประเภทใดควรปฏิบัติอย่างไร เช่น การร้องขอความช่วยเหลือ การพกนกหวีดติดตัวไว้เพื่อขอความช่วยเหลือ การวิ่งหนี การถูกหลอกลวงทางโทรศัพท์ การหลอกลายสินค้า ประเด็นนี้นับว่าเป็นบทบาทของหน่วยงานของรัฐรวมทั้งตำรวจให้คำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันตัว

2. การสนับสนุนส่งเสริม การมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชน ให้มีบทบาทในการป้องกันอาชญากรรมที่กระทำต่อผู้สูงอายุ

2.1 จัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพหรือการควบคุมอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมโดยการใช้สื่อมวลชน สื่อสังคมออนไลน์ และให้ความรู้แก่ชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการจัดสภาพแวดล้อมของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรมในชุมชน อาทิ ทางเดินในชุมชนที่เอื้อต่อการสัญจรของผู้สูงอายุ ไฟแสงสว่างส่องทางในชุมชน การติดตั้งกล้อง CCTV การจัดการกับพื้นที่รกร้างในชุมชน จุดอัป

จุดเสี่ยงให้เรียบร้อย รวมทั้งจัดการกับแหล่งอบายมุข

2.2 เนื่องจากชุมชนและผู้สูงอายุยังไม่ตื่นตัวในการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก เพราะส่วนใหญ่ยังมีความเชื่อว่าบทบาทหลักในการป้องกันอาชญากรรมยังคงเป็นของเจ้าหน้าที่ตำรวจ ดังนั้นจึงต้องส่งเสริมสนับสนุนให้ชุมชนและประชาชนเกิดความตื่นตัว พร้อมใจกันเข้ามามีส่วนร่วม สร้างความเข้มแข็งของชุมชนมากขึ้น โดยอาจสอดแทรกไปกับกิจกรรมของผู้สูงอายุที่ชุมชนดำเนินการ อาทิ ชมรมผู้สูงอายุ กิจกรรมเยี่ยมบ้านของ อสม. อสส. และกิจกรรมการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันอาชญากรรมและให้เกิดเป็นเครือข่ายในชุมชน อาทิ

- โครงการจัดตั้งกลุ่มสมาชิกเตือนภัยและแจ้งข่าวอาชญากรรม โครงการเพื่อนบ้านเตือนภัย โดยสมาชิกกลุ่มช่วยกันดูแลสมาชิกในชุมชนและเฝ้าระวังความเคลื่อนไหวต่างๆ และพฤติกรรมเสี่ยงที่เกิดขึ้นของคนในชุมชนในเขตพื้นที่เป็นหูเป็นตาและแจ้งข่าวเบาะแสดังๆ ให้กับตำรวจท้องที่

- โครงการอาสาสมัครตำรวจบ้านหรือสายตรวจประชาชน คือ การจัดสมาชิกหรืออาสาสมัครผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนร่วมกันกับเจ้าหน้าที่ตำรวจออกตรวจท้องที่คอยระวังป้องกันรักษาความปลอดภัยตามบริเวณต่างๆ ที่มีปัญหาอาชญากรรมในชุมชนโดยการออกตรวจด้วยการเดินเท้าเยี่ยมตามบ้านที่มีความเสี่ยงต่อการเป็นเหยื่ออาชญากรรม หรือใช้พาหนะอื่น ๆ

- โครงการอบรมให้ความรู้และเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอาชญากรรม เป็นการเฉพาะกับผู้สูงอายุโดยบูรณาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานกับชุมชน

3. การป้องกันอาชญากรรมในชุมชน โดยเจ้าหน้าที่ตำรวจประชาชนและผู้สูงอายุยังคงต้องการให้เจ้าหน้าที่ตำรวจเป็นหน่วยงานหลัก ในการจัดการอาชญากรรม กล่าวคือ นอกจากปฏิบัติงานในหน้าที่ของตำรวจตามกระบวนการทัศน์หลัก อันได้แก่ การตรวจตราป้องกันเหตุร้ายในที่สาธารณะ การสืบสวน สอบสวนจับกุมผู้กระทำผิดให้ได้รับโทษแล้ว รวมทั้งพัฒนาระบบการแจ้งเหตุร้ายให้สามารถสนองต่อความต้องการ ของประชาชนได้อย่างรวดเร็วและทันทั่วถึง ยังต้องนำกระบวนการทัศน์การตำรวจชุมชนมาใช้ในการจัดการกับปัญหาอาชญากรรม ได้แก่

- การทำงานร่วมกันแบบเป็นหุ้นส่วน บูรณาการร่วมกันกับเครือข่ายในพื้นที่เรียนรู้ร่วมกับชุมชนโดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางเพื่อการป้องกันหรือควบคุมป้องกันอาชญากรรมโดยตรง และโดยอ้อม มีจุดเน้นคือการสร้างเครือข่ายการทำงานแบบเป็นหุ้นส่วน (partnership) และการทำงานโดยใช้ปัญหาเป็นตัวตั้ง (problem oriented) ในที่นี้คือการส่งเสริมให้ผู้สูงอายุดำรงชีวิตโดยปราศจากความเสี่ยงในการเป็นเหยื่ออาชญากรรม

- การปรับเปลี่ยนทัศนคติและพฤติกรรมการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ตำรวจปรับเปลี่ยนทัศนคติของเจ้าหน้าที่ตำรวจ “เน้นการทำงานในรูปแบบทำงานเพื่อประชาชนเพื่อการแก้ไขปัญหา”

ให้ความสำคัญกับปัญหาต่าง ๆ ที่ต้นเหตุ และเข้าไปดำเนินการแก้ไขปัญหาดังแต่ต้น งานบางลักษณะแม้ว่าจะไม่ใช่หน้าที่ความรับผิดชอบโดยตรงไม่ควรปล่อยปละละเลยจนเกิดเป็นปัญหาเรื้อรัง เช่น การจับกลุ่มของกลุ่มวัยรุ่นมั่วสุมเสพยาหรือการจับกลุ่มดื่มสุราในเวลากลางคืนในทางสาธารณะ การทิ้งขยะไม่เป็นที่ควรเข้าไปดำเนินการแก้ไขมากกว่าดำเนินการที่ปลายเหตุ

- มุ่งเน้นการสร้างระบบการทำงานให้มีลักษณะเป็น “สัญลักษณ์” ของความเชื่อมั่นและความอบอุ่นใจ โดยยึดหลักความโปร่งใสเป็นธรรมและสามารถตรวจสอบได้

4. จัดระบบการให้บริการผู้สูงอายุที่ตกเป็นเหยื่ออาชญากรรม (victim service system) หรือเสี่ยงต่อการเป็นเหยื่ออาชญากรรมในเชิงรุกในการบริการให้คำปรึกษา การให้ความช่วยเหลือและบริการเกี่ยวกับการให้ความรู้ การคุ้มครองสิทธิของผู้สูงอายุ เพื่อเป็นหลักประกันว่าผู้สูงอายุจะสามารถเข้าถึงการให้บริการขั้นพื้นฐานของการดำรงชีวิตและไม่ถูกเอารัดเอาเปรียบได้

REFERENCES

- Burston, G.R. (1975). Granny Battering. *British Medical Journal*, 3, 592. <http://dx.doi.org/10.1136/bmj.3.5983.592-a>
- Center, Social Help. (2007). Statistics of elderly incidents. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security. (in Thai)
- Central Information Technology, Center of Royal Thai Police. (2017). Criminal case statistics. Bangkok: Royal Thai Police. (in Thai)
- Center, Social Surveillance and Warning. (2016). Information on the elderly risk survey in Thailand. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security. (in Thai)
- Gottfredson, Michel R & Hirschi, Travis (1990). A general theory of crime. Redwood City: Stanford University Press.
- National Statistical Office. (2012). Survey of civil crime statistics 2012. Retrieved May 30, 2019, from http://www.nso.go.th/sites/2014/DocLib13/Social/Justice/Criminal_statistics/Survey_of_Crime_Statistics_in_the_Civil_Sector_2012/7.%20Summary_of_important_result.pdf (in Thai)
- Malcolm K. Sparrow. (1988). Implementing Community Policing. National Institute of Justice, November 1988 (pp. 8-9). Washington, DC: U.S. Department of Justice.
- Office, National Statistical. (2012). Public crime statistics 2012. Bangkok: National Statistical Office. (in Thai)
- Oliver, W.M. (2001). Community-oriented policing: a systemic approach to policing. 2nd edition. Upper Saddle River, Nu: Prentice-Hall, Inc.
- Police Division 8, Metropolitan. (2017). Statistics of 4 criminal cases in which the victim is elderly in 2016. Bangkok: Royal Thai Police. (in Thai)
- Pramote Prasartkul and Patama Vapattanawong. (2010). Redefine Aging by Remaining Life Expectancy. In Suchada thaweessit (Eds.), Value of the Elderly from the eyes of Thai society (pp.15-28). Institute for Population and Social Research, Mahidol University. (in Thai)
- Ruchiwit, M. & Sriwichai, S. (2005). Violence against the elderly in the family in Ban Khwao, Chaiyaphum Province. *Thai Mental Health Journal*, 12 (1): 49-56. (in Thai)
- Social Surveillance and Warning Center. (2007) National elderly risk survey. Bangkok: Ministry of Social Development and Human Security. (in Thai)

Suteesorn, S. (2004). Criminology and synthetic society. Bangkok: Thammasart University.
(in Thai)

Trojanowicz, R. C. (1990). Community Policing Is Not Police-Community Relations.'FBI Law
Enforcement Bulletin. 59(10): 6-11.

Vold, George B. & Bernard, Thomas J. & Snipes, Jeffrey B. (2002). Theoretical criminology,
5th edition. NY: Oxford University Press.

World Health Organization, (2018 June). Elder abuse. Retrieved May 30, 2019, from [https://
www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/elder-abus](https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/elder-abuse)

.....